ՀՈՐԻՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 154 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ — 6 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1855

ՄԱՄՐԱ

ԼՐԱԳԻՐ

Տարեկան գինն է . . . . . 120 գրշ.
Վեցամսեայ „ . . . . . 65 „
Եռամսեայ „ . . . . . 35 „
Մէկ ծանուցումը տողին 40 փարա է։
Ստորագրութիւնները կանխիկ են։
Ստորագրութիւնները ամէն ամսոյն 1ին եւ 16ին կը սկսին։

Դուրս երթալիք լրագիրներուն համար ծախքը ամէն մէկ թիւին համար 20 փարա է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն, խմբագրին պիտի ուղղուի. եւ ասոնց համար ծախքը խրկողին վրայ է։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 6 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

Լրագրոյս ներկայ թերթը նոր տարւոյս իբր առաջինը հրատարակած ժամանակիս, չենք կրնար մոռնալ այն քիստոնէական գլխաւոր պարտքը՝ որ կը փութացընէ մեզ՝ այս 1855 տարւոյն սկզբնաւորութեանը հասնելնուս համար անժամանակ յաւիտենական Արարչին գոհութիւն մատուցանելէն ետեւ, առ հասարակ մեր նմանեայը համար խնդրելու բոլոր այն բարութիւնները՝ որով իր անըսպառելի գանձէն միշտ իր ստեղծուածոց արդիւնքը կ'օրհնէ։

Չենք կրնար զանց առնել նաեւ մեր երկրորդ պարտականութիւնը, որ է շնորհակալ ըլլալ մեր արգոյ բաժանորդներէն, որոնց ցանկալի պաշտպանութիւնը ու համակրութիւնը մեր այս տաժանելի աշխատութեանը մէջ ցայս վայր մեզ խրախուսելով, յանձնառու ըրած են մեզ առաջիկայ տարւոյս մէջ ամէն փորձ փորձելու, որպէս զի մեր ապագայ աշխատութիւնը աւելի արդիւնաւոր ըլլայ՝ հասարակաց բարւոյն համար օգտակարագոյն ծառայութիւններով։

Արդարեւ, մեր արգոյ բաժանորդներուն ազգասէր կամայը համեմատ, օգտակարագոյն կերպով ծառայելու համար՝ պէտք էր մեր գործողութեան սահմանը աւելի ընդարձակել. պէտք էր որ մեր լրագիրն իրեն յատուկ մասնաւոր մը ունենար. ըստ որում երբ լրագիր մը զուրկ կ'ըլլայ աս պարագաներէն, շատ անգամ չկրնար իր բաժանորդները ըստ արժանւոյն գոհ ընել՝ նորագոյն լուրերով, ճիշդ, շարունակ ու կանոնաւոր ընթացքով եւ ուղիղ ու վայելուչ տպագրութեամբ։ Ուստի, ապաւինելով մեր բարեսէր բաժանորդաց պաշտպանութեանը, ամէն զոհ յանձն առինք, ու մեր լրագիրը այն ցանկալի վիճակին մէջ մտցուցինք, ուսկից մեծամեծ օգուտներ սպասելու իրաւունք ունինք։ Եւ այսպէս, լրագրոյս այս 154 երրորդ թիւը՝ այսօր մեծ տարբերութեամբ կը շրջաբերի իր արդոյ բաժանորդաց ձեռքը, եթէ ոչ ամէն կատարելութիւններն իր վրայ ունենալով (որուն հնարաւորութիւնը մեծ մասամբ խմբագրի մը լոկ կամքէն կախեալ չէ), այլ իր ճակատը դրոշմած ունենալով յատուկ ու սեպհական մատիտ մը այն կնիքը, որուն պատկառութիւնը ատեն ատեն անանկ թերութեանց առիթ տուեր էր, որ կը յուսանք այսուհետեւ բոլորովին անհետ ընելու։

Ուստի յոյս ունինք, որ ինչպէս մինչեւ հիմա, նոյնպէս ալ այսուհետեւ, մեր այս դուշնաքեայ բայց տարժանելի աշխատութիւնը՝ ազգայինք իրենց մասնաւոր պաշտպանութեանը արժանի համարելով՝ իրը իրենց եռամեայ խնամոց պտուղը՝ չեն դադարիր իրենց համակրութեամբը պատուելէ, ու փոխարէն մենք ալ կը խոստանանք որ, ամէն ջանք ու ամէն աշխատութիւն կրկնապատկելով՝ լրագիրը անանկ վիճակի մը մէջ մտցընենք, որ ոչ միայն իր ընթերցողները գոհ ընէ ճիշտ, նորագոյն եւ շահաւէտ լուրերով, այլ անոնց պարապ ժամանակն ալ շահեցընէ օգտակար եւ հաճոյական բանասիրականներով։

Նորագոյն լուրեր տալու համար, պէտք եղած ատենը յաւելուած ալ պիտի հանենք շաբաթ կամ երկուշաբթի օրերը։ Առեւտրական լուրերն ալ ընդարձակելով, վաճառականութեան ամէն ճիւղերուն վերայ կատարեալ եւ ճիշդ տեղեկութիւններ տալու պիտի ջանանք ամէն շաբթու։

Վերջապէս լրագիր մը իր պաշտօնը վայելուչ եւ յարմար կերպով կատարելու համար, ինչպէս որ ըսինք, ոչ միայն խմբագրի մը կողմէն ջանքից ու աշխատութեան կարօտ է, այլ եւ իր ծանր ծախսուցը դիմանալու համար բաւական՝ալ եկամուտի, որ միայն բաժանորդաց մասնաւոր խնամքը կրնայ հոգալ. արդ, առաջինին համար կը համարձակինք ըսելու որ, անցեալ պարագաներու մէջ մեր եռամեայ աշխատութիւնը բաւական ապահովութիւն կրնայ համարուիլ յաջողագոյն պարագաներու մէջ մեր կողմէն աւելցուցեալ ջանքերնուս. իսկ երկրորդին համար՝ թէ որ մեր արդոյ ազգայինք իրենց խնամքն ու համակրութիւնը կրկնապատկելու ըլլան, մեծապէս երախտապարտ կը թողուն խմբագիրը, որ իրենց օգնականութեամբը իրեն ջանքը պսակուած տեսնելով՝ իր ազգասէր աշխատութեանցը վարձքը առած կ'ըլլայ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Եւրոպական լրագիրները՝ քաղաքական կարեւոր լուր մը չեն բերեր մեզի։

Ընդհանուր շաբթու հեռագրով լուր եկեր էր թէ, Վիէննայի մէջ՝ Անգղիոյ, Գաղղիոյ եւ Ռուսիոյ դեսպանները եւ Աւստրիոյ արտաքին գործոց պաշտօնեայ Գուօլ կոմսը մէկ տեղ ժողոված խօսակցելու սկսեր են. բայց գերմանական լրագիրներէն ոմանք ուրիշ կերպ կը պատմեն։ Այսպէս թէ, դեկտեմբեր 16-28ին Գուօլ կոմսը Գաղղիոյ եւ Անգղիոյ դեսպաններուն հետ խորհրդակցութիւն մը ըրեր, եւ ետքը առանձին Ռուսիոյ դեսպան Կորչաքովի իշխանին հետ տեսնուեր է՝ ծանուցանելու համար անոր՝ Արեւմտեան տէրութեանց եւ Աւստրիոյ Ռուսիայէն պահանջած պայմաններուն որոշ եւ ճիշդ միտքը, եւ յայտարարութիւն ըրեւ է, որ Ռուսիա այն պայմաններուն «՝» կամ «՝» մը ըսելով պէտք պատասխան տայ։

Կորչաքովի իշխանին ասոր ինչ պատասխան տուած ըլլալը յայտնի չէ։

Թուրչ լրագրին խօսքին նայելով, Կորչաքովի իշխանը որչափ որ լեսկատար իշխանութեամբ դեսպան խրկուած է նէ, այսու ամենայնիւ կարող չէ ինք իր գլխուն Արեւմտեան տէրութեանց եւ Աւստրիոյ առաջարկած չորս պայմանները իրենց դեսպաններուն մեկնած կերպովն ընդունելու։ Ասոր համար 15 օր ժամանակ խնդրեր է որ Ռեդբաղուրկէն պատասխան առնէ։

Եւրոպական լրագիրներէն ոմանք կ'ըսեն թէ, Վիէննայի դեսպանական ժողովէն խաղաղութիւն պէտք ելլէ. բայց ուրիշ շատերն ալ կ'ըսեն թէ, Նիկողայոս կայսրը բնաւ զիջում չպիտի ընէ՝ մինչեւ որ պատերազմող տէրութիւնները չհաճին թշնամութիւնները դադրեցընելու եւ Ռուսիոյ հողէն քաշուելու։ Աս վերջինները կ'ըսեն նաեւ թէ, Ռուսիոյ կառավարութիւնը նամակներ խրկեր է Կորչաքովի իշխանին, որոնց մէջ պատուէրներ տրուած են եղեր անոր՝ Աւստրիոյ տէրութեան հետ աւելի հարկ եղած ատենը բռնելիք ընթացքին վրայ։ Ասկէց զատ՝ կ'ըսուի թէ, Ռեդբասպուրկ նստող Աւստրիոյ դեսպանը յունուար 3ին յիշեալ մայրաքաղաքէն պիտի ելլէ։

Շիտակը խօսելով, աս լուրերը անատիճան անհամաձայն ու հակառակ են մէկմէկու, որ մէջը ճշմարտութիւն մընալ կայ նէ անհնար է հասկընալ. ուստի մենք ասոնք պարզ տեղեկութեան համար միայն հոս կը դնենք, սպասելով որ՝ Վիէննայի դեսպանական ժողովին վերջին որոշմունքը եւ Ռուսիոյ տուած կամ տալիք պատասխանը պաշտօնական կերպով յայտնուի։

Ռուսիայի կառավարութիւնը՝ Լոնտրա ու Վիէննա խրկած դեսպաններուն բերելիք պատասխանին կ'սպասէ։ Լոնտրա խրկած դեսպանը Պ. Իւզոմ՝ Անգղիոյ լրագիրներուն խօսքին նայելով՝ յաջողութիւն չէր գտած, թէպէտեւ Վիէննայէն առնուած հեռագրական լուրերը յաջողութեան յոյսեր կուտան։

Իսկ Վիէննա խրկուած Պ. Մանթայֆէլ գնդապետը՝ աւելի յաջողութիւն գտեր է կ'ըսեն։ Ֆրանչիսկոս Յովսէփ կայսրը եւ Գուօլ կոմսը խիստ պատուաւոր ընդունելութիւն մը ըրեր են անոր։

Գաղղիոյ եւ Անգղիոյ մէջ պատերազմական մեծամեծ պատրաստութիւնները կը շարունակին, եւ անդադար զօրք զէնք եւ պաշար կը խրկուին Արեւելք։

Ռուսիա ալ իր կողմէն մեծ փութով պատրաստութիւնները կ'եւելցընէ։ Կ'ըսուի թէ կայսերական գերդաստանին հողերուն մէջ գտնուած բոլոր զեղացիները զինուորութեան առնուեր են։

Նիկողայոս կայսրը մէկ կողմէն դեսպանախօսութիւն ըրած ժամանակը՝ միւս կողմէն Աւստրիայի սահմանագլուխները զօրք կը դիզէ։ Երկու մեծ բանակ Պալէցիայի սահմանագլուխներուն մօտեցած են։ Ասոնց մէկը Լեհաստանի բանակն է՝ Ռիւտիժէր զօրապետին առաջնորդութեան տակ, երկրորդը՝ հարաւային բանակն է Կորչաքովի իշխանին առաջնորդութեանը տակ. եւ այս երկու բանակները մէկէն Բասքեւիչ իշխանին վերին հրամանատարութեանը տակն են։

Աւստրիոյ տէրութիւնն ալ անպատրաստ կեցած չէ։ Իր Պալիցիայի բանակը ահաւոր պատրաստութեան վիճակի մէջ է։ Աս բանակին հրամանատարութիւնը Հէս զօրապետին յանձնուած է։

ԳԸՐԸՄԷՆ ԵԿԱԾ ԼՈՒՐԵՐ

Գրբրմէն եկած լուրերը մինչեւ յունուար 3 կը հասնին։

Դաշնակից բանակները նոր ուղղութիւն մը տուին իրենց մարտկոցներուն, եւ Սէվաստոպոլի պարիսպներուն մինչեւ 45 մէթրոյ մօտեցան՝ աւելի սաստկութեամբ զարնելու համար։ Դեկտեմբեր 17ին դիշերը, Գաղղիացւոյ բանակէն Պէներ անուն հրամանատար մը՝

խումբ մը զօրքով Ռուսաց մէկ մարտակոցը յանկարծ կոխեց, եւ Թնդանօթները գամեց։

Դեկտեմբեր 27ին՝ Ռուսերը մեծ բազմութեամբ Սէվաստոբոլէն դուրս ելլելով Գաղղիացւոց նոր շինած մարտկոցներուն վրայ սասկութեամբ յարձակեցան. բայց Գաղղիացւոց զօրքերը քաջութեամբ դէմ դնելով, Ռուսերը պարտաւորեր են եւ քաշուելու՝ հարիւրի չափ մեռած ու վիրաւոր թողելով։ Գաղղիացիք ապէկ դիրք մը ունենալնուն համար քիչ մարդ կորսընցուցեր են։

Նոյն օրը՝ Ինքերմանի մօտ բանակած Ռուսաց գունդ մը՝ փորձ փորձեց Սէվաստոբոլ մտնալու Անգղիացւոց բանակած աւերակի բլուրներուն տակէն անցնելով։ Բայց Անգղիացւոց Թնդանօթները կրակ ընելով անոնց վրայ՝ եւ դառնալու պարտաւորեցին։

Դեկտեմբեր 31ին յունուար լուսնալու գիշերը՝ Սէվաստոբոլի Թնդանօթներուն կրակը խիստ սասկի եղաւ։ Եւ որովհետեւ աս կատաղի կրակին յայտնի պատճառ մը չկար, դաշնակիցները մտածեցին որ, Թշնամիները կ'ուզէին իրենց ուշադրութիւնը այն կողմը դարձնելով ուրիշ կողման մը վրայ յարձակիլ։

Բանակին մէջ կը պատմուէր թէ, այն միջոցին քանի մը Ռուսի շոգենաւ զօրքով լեցուն՝ Սէվաստոբոլի նաւահանգստէն շտապով դուրս ելլելու փորձ փորձեր են. բայց նաւահանգստին դուրսը պահպանութիւն ընող գաղղիական ֆրկատոնը նշան տալով, դաշնակից նաւախումբէն քանի մը պատերազմական նաւ անոնց առջեւը կտրեր են, եւ ասանկով Ռուսաց շոգենաւները պարտաւորեր են ներս քաշուելու։

Առատ ձիւն եկեր է Սէվաստոբոլի շրջականները, եւ ցուրտը սասկի է եղեր. բայց դաշնակից զօրքերը աղէկ հագուած ու պատսպարեալ ըլլալով՝ ցուրտէն վախ մը չունին. միայն փայտի պակասութիւն ունին։ Զիւնը Գաղղիացւոց զօրքերուն զբօսանքի աւիթ մը եղած է. ոմանք խրճիթներ կը շինեն ձիւնէ, ոմանք ահագին մեծութեամբ արձաններ կը սարքեն։

Դաշնակից զօրաց առողջութիւնը գոհացուցիչ վիճակի մէջ է եւ պատերազմական եռանդնին գերազանց է։

Ռուսաց նաւատորմիղը միշտ պատրաստ վիճակի մէջ կը գտնուի։ Եր էլոդոսան Ը-ուէեաէ ըսուած Ռուսաց եռայարկը՝ առաջին տարին նաւահանգստին բերանը դալով Թնդանօթ կ'արձակէ. բայց ռուսերը դաշնակցաց նաւերուն չեն հասնիր, եւ նորէն կը դառնայ իր տեղը։

Գաղղիացւոց նաւախումբին նորընափիր հրամանատար Պուիւա ծովագետը՝ Սէվաստոբոլի նաւահանգիստին մուտքը քննելու համար՝ գիշերանց մակոյկով գացեր՝ նաւահանգստին բերանը բաց մնացած տեղը ձգուած շղթան ձեռքովը զններ է։ Ռուսերն ան իմանալով՝ նոր ֆրկատոն մը հոն ընկղմեր են, վախնալով որ Գաղղիացիք գիշերանց անկէ ներս կը մտնեն։

Անցեալ շաբթու Սեւ ծովու մէջ քանի մը սասկի փոթորիկներ ելլելով՝ մէկ քանի փոխադրական նաւերու վնաս տուեր են։

Բարձրագոյն Լօմէր փաշան՝ 24 ժամ Գրբրմի դաշնակից զօրաց բանակը կենալէն ետեւ, ուր Լորա Ռասկան եւ Գանրօպէա զօրապետը մեծ պատուով ընդունելութիւն ըրեր են իրեն, դեկտեմբեր 26ին իրիկունը Վառնա դարձեր է, ուսկից տասն օրէն Գրբրմ պիտի երթայ՝ իր զօրաց առաջին մասը հետ առնելով։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Թէհրանի Օսմանեան դեսպան Ահմատ Վէֆիզ Էֆէնտին՝ Արդարութեան բարձրագոյն ատենին անդամ անուանեցաւ առաջին կարգի առաջին ատիճանի պաշտօնատարի պատուով։

Աբդանիկի կուսակալ Օսման փաշան վերստին իր պաշտօնին մէջ հաստատուեցաւ, եւ նախորդ տեսչութեան պաշտօնեայ Խայրիտտին փաշան՝ որ Օսման փաշայէն տեղը Սէրանիկի կուսակալ անուաներ էր, անհնազանդութիւն ըրած ըլլալուն Միտիլինէ (Միտիլի) կղզին աքսորուեցաւ։

Անցեալ եւ այս կիրակի օրերը Բ. Դուռը Տէրութեան պաշտօնէից եւ բարձրաստիճան պաշտօնատարաց ժողով եղաւ, ուր Թանզիմաթի տիրական ժողովոյն պատրաստած օրինագիրները կարդացուեցան։

Ռուսաստանին սիրաբ՝ որ արդէն անսահման ուրախութեամբ ու գեղեցիկ յոյսերով կրբրեր, հիմա ամենագաւառ ցաւերու տակ կը մնայէր, Ով ան զուշակութիւններդ ալ իրեն օգտին կը մեկներ. միայն՝ "ով երկինք, ով Աստուած հայրախնամ, ինչու համար իմ բարեսիրտ Տպաղիսն բարեկամս կորսնցուցի" կը պոռար։

Երբոր յուսահատած ուղեկիցներուն մէջ տեղը կեցեր՝ խոր հառաչանքներով ու արտասուելով աս խօսքերը կրսէր, յանկարծ լեռան խոշիսը կը ճղքի, ու ասոնց շացած աչքերուն բիւրաւոր ջահերով լուսաւորուած կամարաձեւ սրահ մը կերեւայ։ Մէկէն Ռուսաստան աղաղակ մը կը ձգէ. ծառաներէն ոմանք ծունկի վրայ կուգան. ոմանք իրենց աղաւթենէն զլխի վրայ կիյնան ու միաբերան ասիկա հրաշք է հրաշք է կը գոչեն, ու Ռուսաստան Վ. Իգոնուին* մտերիմը եւ Պրահմային սիրականն է. աշխարհիս ինքնակալը պիտի բլլայ կրսէն։ Ռուսաստան ալ աս խօսքերուս կը հաւատար. ուրախութենէն կը ցատկռտէր եւ ինքզինքէն ելած կրսէր, "Ահա. Եբեռոս, սիրելի Եբեռոս, մեր ես, ինչու համար աս հրաշալեաց ակնատես չըլլաս, ինչու զքեզ կորսնցունեմ։ Քաշմիրի գեղեցիկ իշխանուհիս, երբ պիտի տեսնեմ քու գեղեցկութիւնդ։"

Ռուսաստան՝ ծառաներդ փիղերը եւ ուղտերը հետն առած լերան կամարին տակէն յառաջ կ'անցնի, ու անոր ծայրը հասնելով՝ անկիլալ ծաղկաւէտ ու վտակներով պատած մարգագետին (շայրը) մը կը մտնէ. աս մարգագետնին ծայրէն՝ ծառաչէն ճամբաներ աչքի կարածին չափ կերկնցային, եւ ասոնց էն վերի ծայրն ալ գետակ մը կար, որուն երկայնութեամբը շինուած հազարաւոր սիրուն գեղջկական տուներ կը տեսնուէին զմայլելի պարտէզներով։ Դայն միջոցին երիտասարդը ամէն կողմէն երդերու եւ նուագարանաց ձայներ կը լսէ, ու կը նայի որ՝ հոն պարեր ալ կը պարեն։ Ռուսաստան շատ մը գեղատիպ կամուրջէն կանցնի. ու առջի հանդիպած մարդուն կը հարցնէ թէ, որ քաղաքին մէջ կը գտնուի։

Ան մարդը պատասխան կուտայ, "Քաշմիրի գեղեցիկ նահանդին մէջն ես. կը նայիս որ բնակիչները ինքզինքնին ուրախութեան ու զեղեցկութեան տուած են, ինչու որ մեր սիրուն իշխանուհւոյն հարսնիքը կը կատարենք, որնոր Պարպատ Պարանին հետ կը կարդուի, ինչպէս որ հայրը անոր խոստացած էր։ Աստուած անոնց երջանկութիւնը յարատեւէ։ Ես խօսքերէս Ռուսաստան սրպէս թէ կայծակէ զարնուելով՝ մարեցաւ գետին ինկաւ. իսկ Քաշմիրցին կարծեց թէ անիկա կաթուածի ենթակայ է. ուստի տունը տարաւ ու հոն հիւանդը երկար ժամանակ անշունչ մնաց։ Ան տեղն քաղաքին էն երեւելի երկու բժիշկները կոչուեցան եւ հիւանդին եւրակը զնեցին։ Ռուսաստանին խելքը քիչ մը զբաղուելու եկած ըլլալով կը հեծեծէր, աչքերը ադին անդին կը դարձուներ, եւ տեղն տեղն կը պոռար, Տպաղիսն, Տպաղիսն, յիրաւի դուն շատ իրաւունք ունիս եղեր։

Բժիշկին մէկը Քաշմիրցի պարոնին բուսիհիւանդին ձայնէն կիմանամ որ Գանտահարցի է. եւ կերեւայ որ աս տեղի օգը չի վերցուներ. ուստի Հայրենիքը դառնայ ալէկ կրնէ. ինչու որ աչքերէն կը տեսնուի ու խելքի կորսնցուցեր է. յանձնէ ինծի որ իր բնիկ քաղաքը տանիմ եւ հոն էր բժշկեմ։

Ռ. Դրան կառավարութիւնը՝ իր սովորական վեհանձնութեամբը առանց պայմանաժամի ազատութիւն տուաւ հելլենացւոց առեւտրական նաւերուն՝ Օսմանեան կայսերութեան բոլոր նաւահանգիստներուն ու ծովերուն մէջ բանելու։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳԼԻԱ։ Օտարազգի զօրքերէ կազմուելիք գունդին առաջին մասերը Հ. Լեվվիի ու Հոլբթայնի բանակին ծառայութիւն ըրած Գերմանացիներէն պիտի բաղկանան։ Ա'ըսուի թէ՝ խորհրդարանները ընդունած օրինագրին համաձայն՝ միայն 10 հազար օտարազգի զօրք Անգղիոյ մէջ ծառայութիւն պիտի ընեն։ Բայց ուրիշ 40-50 հազար օտարազգի զօրաց բանակ մ'ալ դուրսերը պիտի ծառայեն։

Լորա Բալմէրսթըն ըսած է խորհրդարանին մէջ, թէ օտարազգի զօրաց գունդ մը կազմելու օրինագիրը՝ անոնց թիւը 10 հազարէն աւելի չպիտի ըլլայ կ'ըսէ. նէ՝ միայն Անգղիա մնալիքներուն համար է. բայց դուրսը գործածուելիքներուն թիւը սահման չունի։

ԳԱՂԳԻԱ։ Գրբրմի զօրաց համար՝ հայրենասիրական կամաւոր տուրքեր տալու զարմանալի եռանդ մը կայ Գաղղիոյ մէջ։ Ան տուրքերը դրամ, զանազան տեսակ ուտելիք, դինի, անուշեղէն, խմելեղէն, զինք, վերջապէս զօրաց ամէն կերպով հանդստութեանը, բարեկեցութեանը եւ զուարճութեանը համար ինչ որ կրնայ ըլլալ։ Արդէն խրիւուած նիւթերուն գումարը միլիոններու կը հասնի։

— Մոնիթէօր պաշտօնական լրագիրը յունուար 6 թուով (դեկտեմբեր 25) հետեւեալ լուրը կուտայ։

"Բարձրագոյն Դարօլէան իշխանը՝ իր անձնական ծանր տարութեանցը հակառակ կը պատրաստուէր Կ. Պոլսէն Գրբրմ դառնալու։ Բայց կայսրը՝ բժիշկներէն խմանալով որ իշխանին վիճակը չէր ներեր իրեն պատերազմական աշխատութիւնները շարունակելու, հրաման խրկեց որ Գաղղիա դառնայ։"

ԵՒՍՏՐԻԱ։ Վ. Հարտուռ Յովսէփ Ֆրանչիսկոս կայսրը՝ Գաղղիոյ արտաքին գործոց պաշտօնեայ Պ. Տրուէն տը Լիւիսին եւ Դանուբեան իշխանութեանց մէջ Բ. Դրան գործակալ Տէրվիշ փաշային Լէոբօլտի կարգին հրամանատարութեան պատուանշանը շնորհեց։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ։ Նիկողայոս կայսրը դեկտեմբեր 14 թուով հետեւեալ յայտարարութիւնը հրատարակել տուաւ բոլոր կայսերութեան երկիրներուն մէջ։

Շնորհիւն Աստուծոյ մեր Նիկողայոս Ա. կայսր եւ ինքնակալ ամենայն Ռուսաստանեայց եւ այլն, եւ այլն, կը ծանուցանենք։

Մինչեւ հիմա շարունակուած պատերազմին պատճառները կատարելապէս ծանօթ են մեր սիրելի Ռուսաստանին։ Գիտէ որ՝ ոչ փառասէր խորհուրդներ եւ ոչ անիրաւութեամբ նոր օգուտներ ձեռք բերելու փափաք մը մեր շարժառիթը չեղան այն գործերուն ու պարագաներուն մէջ որոնց անակնկալ արդիւնքն եղաւ ան ներկայ պատերազմը։

Մեր միտքն նպատակն էր՝ Օրթոդոքս (ուղղափառ) եկեղեցւոյն եւ մեր Արեւելքի կրօնակիցներուն հանդիսաւոր կերպով ճանչցուած արտօնութիւնները հաստատ պահել։ Բայց մէկ քանի կառավարութիւններ մեր մտքին հեռու եղած շահախնդիր ու դաղանի դիտաւորութիւններ մեր վրայ դնելով՝ աս խնդրոյն լուծուելուն արդելք եղան եւ վերջն ալ թշնամական միաբանութիւն մը կազմեցին Ռուսիոյ դէմ։

Յայտարարութիւն ընելով որ՝ իրենց նպատակը Օսմանեան կայսերութիւնը ազատել էր; մեզի դէմ զէնքով կը պատերազմին՝ չէ թէ Տաճկաստանի մէջ, այլ բուն իսկ մեր տէրութեան սահմաններուն ծայրերը, եւ իրենց հարուածը կուղղեն այն կէտերուն վրայ որ իրենց դիւրամատչելի են, Պալթիկի մէջ, Սպիտակ ծովու մէջ, Սեւ ծովու մէջ, Գրբրմի մէջ եւ մինչեւ Խաղաղական Ովկիանոսին հեռաւոր ծովեզերքներուն վրայ։

Գոհութիւն Բարձրելոյն, ամէն տեղ՝ մեր զօրքերը եւ ամէն կարգի բնակիչները՝ մեր եւ հայրենեաց սիրովը վառուած՝ անսարկիւղ ախոյեան կը կանգնին անոնց դէմ. եւ աս մ'ըսելէս պարագաներուն եւ պատերազմին անբաժանելի ազէանեներուն մէջ մխիթարութիւն մը կ'զգանք տեսնելով անդադար աս զգայման եւ սուր ազգած արիութեան պայծառ օրինակներն ու փարձերը։

Աւելի՝ որ՝ մեր թշնամեաց զօրքերը քանի մը անդամ յաղթուելոյն կովիսին անդիի կողմը, թէպէտ եւ զօրութեամբ առաւել էին մեզմէ։ Աւելի՝ որ՝ Ֆինլանտիոյի ծովեզերքներ, Սպիտակ ծովի վանքը եւ Քամչաթքայի մէջ Բէթրոպաւլովսքիի նաւահանգիստը պաշտպանողներ՝ անհաւատալի զօրութեամբ դէմ կը դնեն թշնամեաց։ Աւելի՝ մանաւանդ Սէվաստոբոլի դիւցազնական պաշտպանութիւնը, որ այնչափ անցպիտելի արիութեան եւ անխոնջ եռանդեան զործերով նշանաւոր եղաւ, որոնց մեր թշնամիներն անդամ կ'զմայլին եւ իրաւունք կուտան։

Ուստի խոնարհ շնորհակալութեամբ մը առ Աստուած՝ մեր ծովու եւ ցամաքի զօրաց աշխատութիւնները, անսարկիւղ քաջութիւնները եւ անձնուրացութիւնը, նոյնպէս տէրութեան բոլոր ժողովուրդներուն անձնանուէր եռանդը տեսնելով, կը համարձակինք ասելի յաջող ապագայի մը դրաւական ու նշան համարիլ։ Մեր քրիստոնէական պարտաւորութիւնը ճանչնալով՝ չենք կրնար ասելի երբեկար արիւնհեղութեան մը փափաքիլ, եւ ստուգիւ չենք մերժեր խաղաղութեան առաջարկութիւններն ու պայմանները, եթէ մեր տէրութեան պատուոյն եւ մեր ամենասիրելի հպատակաց շահերուն յարմարին։ Բայց նոյնպէս ուրիշ նուիրական պարտաւորութիւն մ'ալ մեզի կը հրամայէ՝ աս յամառ պատերազմիս մէջ պատրաստ գտնուիլ մեզի դէմ ուղղուած զրկոտութեան միջոցներուն համեմատ ճիգեր եւ զոհեր ընելու։

Ռուսաստան ուրախ զուարթ դեռ քանի մը փարսախ յառաջ գացած էր, երբոր իրիկուան դէմ երկայնաձիգ ամբարտակի նման լերանց գօտի մը՝ որ եթէ Բաբելոնի աշտարակը լինցած բլլար, անկէց ալ բարձր էր կրնայինք ըսել, զարհուրած կարաւանին ճամբան բոլորովին կարեց գացեր։

Ամենքնին ալ միաբերան կանչեցին. "Աստուած սահմաններ է որ՝ հոս տեղս մնանինք. կամարջը խորտակեց որպէս զի ետ դառնալու յոյս չունենանք. լեռներ առջեւնիս անկեց որ՝ առաջ երթալու հնարը չի գտնանք. ով Ռուսաստան, ով թշուառ Միրզա, երբէք Քաշմիր տեսնելիք չունինք, երբէք Գանտահարայ երկիրը պիտի չմտնանք։"

* Տես թիւ 153

* Վ. Իգոնու եւ Պրահմա Հիդեայ ատաւանները են։

Ովորուք, հաւատարիմ սրդեակք, դոր տեսրած էք՝ երբոր նախախնամութիւնը մեծ եւ սուրբ գործի մը համար ձեզ կանչէ՝ չմնայելու ոչ ձեր հարստութիւնը, որ երկար տարիներ աշխատելով ձեռք բերած էք, ոչ ձեր կեանքը, ոչ ձեր արիւնը եւ ոչ ձեր զաւակներուն արիւնը։ Այն աղնուական եռանդը՝ որ աս պատերազմին սկիզբէն ձեր սիրտը վառեց, չկրնար մարիլ որ եւ իցէ կացութեան մէջ, եւ աս զգացմունքներդ ձեր ինքնակալին ալ զգացմունքներն են։

Մէկ ամիսէն, թագաւոր եւ ժողովուրդ, պիտի կրնանք պէտք եղած ատենը՝ Աղէքսանդր կայսեր տասնակ նեղ ժամանակ մը բաց խօսքերը կրկնելով, "երկաթը ձեռքերնիս, խաչը սրտերնուս մէջ" մեր թշնամեաց դուռներուն դէմ ելլել աշխարհիս ամենէն անզգին բարիքը պաշտպանելու, որ է հայրենեաց ապահովութիւնն ու պատիւը։

Տուեալ՝ ի Կաշխնա, շնորհաց հազար ութհարիւր յիսուն եւ չորս ամին, դեկտեմբեր ամսոյն տասն եւ չորսերորդ օրը եւ մեր թագաւորութեան երեսներորդ տարին։

Սորագրեալ ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ

— Վոլհինիայի Ալթօմիր քաղաքէն դեկտեմբեր 20 թուով հեռեւեալը կը գրեն Վիէննայի Բոէս լրագրին։

" Օսթէն Սաքէն զօրապետը Գրբրմ խրբկուեցաւ չէ թէ Տանենպէրկ զօրապետին տեղն անցնելու, այլ նոր խրկուած զօրքերուն հրամայելու համար։ Կ'ըսուի թէ, 30 հազար հետեւակ եւ 40 հազար ձիաւոր ճամբայ ելած են Գրբրմ երթալու համար։

Օսթէն Սաքէն զօրապետը հիմա Սիմֆերոբոլ է, բայց իր բանակին կեդրոնը Բէրէքոբ (Օր դաբուսու) պիտի բնէ՝ Տանենպէրկի զօրապետին հետ հաղորդակցութիւնը անխափան պահելու համար։

Կովկասի բանակը զօրացընելու համար թիֆլիզ խրկուած զօրքերուն՝ հրաման գնաց որ Գրբրմի սահմանագլուխները երթան, ուր նոյեմբեր 15 ին հասան։ Աս զօրքերն ալ շատոր են։ Գրբխաւոր խնդիրը կը մնայ հակընալ թէ բանակին մասակարարութիւնը պիտի կրնայ աս ամէն զօրքերուն ուտելիք օգնելու։ "

— Օտէսայէն կը գրեն թէ՝ շարունակ զօրք կ'երթայ աս քաղաքը։ Օդը լաւ դէշ է։ Երկու խումբ զօրք եւ քառասուն կառք հիւանդով ու վիրաւորով լեցուն ճամբան ցուրտէն մեռան։ Պառքերէն մէկ քանին ճամբուն վրայ տղմի (պաթատ) մէջ խրածցնցային։

— Նէքոլա եւ Միխայիլ կայսրորդիները Գրբրմէն Բէրէսպուրգ կանչուեցան՝ մայրերնին զերնք տեսնել ուզելուն համար։ Կ'ըսուի թէ դարման սկիզբը կայսեր հետ պատերազմին տեղը պիտի դառնան։ Լսողներ ալ կան, թէ կայսրորդիները՝ Մենշիքովի իշխանին գործին արդէնք բլալու վարմունքի մէջ գտնուելով՝ Մենշիքովի գանգատ գրեր է անոնցմէ Նիկողայոս կայսեր եւ աս պատճառաւ կանչուեր են։

Կայսրուհւոյն հիւանդութիւնը աղէկի դարձեր է կըսեն։

— Նաշէն դեկտեմբեր 18 թուով հեռեւեալ լուրերը կը գրեն Աւկսպուրկի Գազէթ լրագրին։

" Ռուսաց Պէսարապիայի բանակին ապարապետ Կորչաքօֆ իշխանը ազդարարութիւն բրաւ Մոլտաւիայի կառավարութեան թէ, Պէսարապիայի դաւառներուն հետ Մոլտաւիայի ու Վալաքիայի հաղորդակցութիւնները արդիլուած են։ Քառասնամինային տեղը զօրաց դուռներ շարուած են։ Բեդրոպուրգէն հրաման եկաւ Կորչաքօֆ իշխանին որ, իր ձեռքը գտնուած պատրաստ զօրքերովը Մենշէքովի իշխանին օգնէ։ Աս զօրքերուն տեղը Բանիութին զօրապետին բանակէն քանի մը գունդ Պէսարապիա պիտի խրկուին։ Սակայն անդադար եկած անձրեւներէն ճամբաներն ան աստիճան դէշցած են, որ աս անօրէնութիւնը մինչեւ քանի մը շաբաթ անհնար է՝ դործ դնել։ Ռուսաց զինուորական դաղթականութիւններն իրենց տակիր զօրքերը պատերազմին կեդրոնը խրկեցին։ "

ԱԶԳԱՅԻՆ

Բարի օրինակը երբոր բարձրէն դալու ըլլայ, այսինքն ազդի մը դլուխը կեցող եւ պատուով աստիճանաւ ու համբաւով երեւելի եղող անձանց կողմէն, ազդեցութիւնը մեծ եւ զօրաւոր կըլլայ հասարակութեան վրայ։

Ասիկա դիտնալով՝ չափէ դուրս ուրախութիւն մը կ'զդանք սրտերնուս մէջ՝ երբոր կը տեսնենք ազգերնուս երեւելի դերդասաններուն մէջ զաւակոյ կրթութեան համար եղած հոգն ու խնամքը։ եւ ասիկա ազգերնուս ապագային համար բարեդուշակ նշան մը համարելով պարտք կը սեպնք մեզի ամէն ատենի լրագրոյս մէջ հաչակել՝ ազգասէր սրտերու բերկրութիւն տալու եւ ծնողաց բարի նախանձ մը ազդելու համար։ Աս անդամ առիթ ունինք յիշատակելու Կէկիլեան դերայարդ Յոհաննէս Աղային երկու ծաղկահասակ որդւոյ՝ աղնիւ Պօղոսիկ Աղային եւ աղնուական Հի Հանըմիկ օրիորդին քնութիւնը, որ անցեալ կիրակի օրը կատարուեցաւ Խասդիւղ յիշեալ դերայարդ Աղային տունը՝ բազմաթիւ հրաւիրեալ պատուաւոր անձանց եւ դիտնական դասատուներու առջեւը։

Դէնութեան նիւթերը նախակրթական սկզբունքներ էին, այսինքն հայերէն ու դաղղիերէն լեզուները, պատմութիւն, դեղեցկագրութիւն եւ այլն, որոնց մէջ երկու պեռահասակ ուսանողներ բարեական յառաջդիմութիւն ըրած տեսնուեցան քիչ ժամանակի մէջ, եւ իրենց տուած յաջող պատասխաններն ու ըրած թարգմանութիւնները մեծապէս զոհ ըրին հանդիսականները, եւ իրենց ծնողաց սիրտը անպատմելի ուրախութեամբ լեցուցին։

Բայց ամենէն աւելի հանդիսականներն զմայլեցընողը՝ երկու աղնուասուն հարազատներուն դիմառնալաբար մէկիմէկու ուղղած երկու ճառերը եղան, առաջինը ուսումնասէրներուն բերնէ՝ կրթութեան օգուտն ու կարեւորութիւնը ուրանալով, երկրորդը հաստատելով։

Մեր արդոյ ընթերցողները ներեն մեզի հոս հրատարակելու այն երկու հատուօտ բայց խմաստալից ճառերը, որոնք երկու մանր աղջոյց բերնէն լսուած ըլլալով հաճութեամբ կրնան կարդացուիլ։

ՃԱՌ Ա.

Քանի որ մեր կեանքը չափուած է, ի հարկէ պիտի դայ օր մը որ մենք ամենքնիս ալ մեկզմեկ պիտի մոռնանք։ Միտքերնիս բերենք այն ժամանակը, եւ տեսնենք մեր վիճակը, որ ժամանակին անդարձ հոլովմանը մէջ ինկած միշտ կը դլորինք. եւ այսպէս՝ կը տեսնենք որ, ամէն բան կ'անցնի կ'երթայ. սա կէտը անդամ որ կը խօսիմ ահա անցաւ։ Երբ կը դարձրնեմ աչքերս չորս դիս՝ մխիթարութիւն մը չեմ կրնար դտնել. դիտես թէ՝ ամէն տեղ դրուած է ունայնութիւն, եւ ամէն տեղոյ տասնակ ձայն մը կուդայ թէ՝ "զուր եւ անօգուտ են գործք մարդոյ, կեանք մարդոյ որպէս խոտ ցամաքի"։

Ո՞նչ զրաւոր ինչ հանճարեղ եւ ինչ իմաստուն մարդիկ եկած են. անոնց յիշատակը ինչ ազդեցութիւն բրած ունին մեր վրայ. անցեալը սչինչ կ'երեւայ մեր աչքին. ներկայ ժամանակը իբր երազ կ'անցնի. ապառնին յուսով եւ փոքրով լեցուն կ'երեւայ, Ո՞ր մարդ այս բաները դիտնայ եւ ուրախ ըլլայ... մը սիրտ իւր ապառնի վիճակը տեսնէ, եւ երազներով խաբուի։ Ո՞նչ եղան այն երեւելի եւ իմաստուն մարդիկը. այսօր միայն անունին պատմութեանց մէջ սեւ դրչով ներկած կը դտնենք. այն գործքերը որ հարիւրաւոր տարիներու միջոցաւ եւ անխոնջ աշխատութեամբ եղած են, այսօր՝ եւ ոչ միայն իրենց հետքը ունին. ան է մի աշխատութեան արդիւնքը. ան է մի մեռեալ առաջ եղած մարդոյ թափած այնչափ քրտինքները, որոնք իրենց պէս անցան. ահա կը տեսնենք որ՝ ոչ իմաստունին խելքը ազէտին օգուտ ունի, եւ ոչ ուրիշին ունեցած մէկ բարիքը ուրիշին շահ մը կրնայ բնել։ Տգէտն ու իմաստունը, խելացին ու անմիտը բոլորը մէկ են. որովհետեւ պիտի դայ օր մը որ անոնց ամենքն ալ պիտի մոռցուին. անուններն անդամ անցայտ պիտի ըլլայ. կամ մեզի համար խելացի կամ տգէտ եր ըսելով պիտի անցնին երթան. խելացին այն է որ գինքը չի յոգնեցրներ, դիտութիւնը եւ ուսմունքը ազէկ բան է ըսելով չի խաբուիր, այլ՝ քիչ մ'ալ կեանք ունենէ հանդիսա կ'անցընէ։

ՃԱՌ Բ.

Յիրաւի շատ կը դարմանամ՝ երբ կը տեսնեմ որ ամէն մարդ այս աշխարհիս մէջ իւր կարծիքը իբրեւ անսխալ ճշմարտութիւն կը բռնէ. անանկ որ եթէ հարկ ըլլար խելացի եւ բան դիտցող մարդիկը հաշուել, կարծեմ՝ աշխարհս մարդ կայ այնչափ խելացի պիտի դտնէինք. բայց ինչ պէտք է երկայն խօսքերով եւ օրինակներով հաստատել թէ դիտութիւնը եւ ուսմունքը դովելի եւ ամենահարկաւոր բան մըն է մարդուս համար. եւ տարբ հակառակ ազդութիւնն ալ շատ վնասակար է մարդուս՝ եթէ ազդութիւնը ազէկ բան մը ըլլար՝ ինչու համար բնաւ մարդ մը ազէտ անուներ վրան չառներ. մը մարդ իրեն համար ազէտ եմ կ'ըսէ։ Լոկ դիտութիւնը եւ խելքը ունենալը դովելի բան մը ըլլալուն տակից աւելի հաստատութիւն մը կրնայ մի ըլլալ որ, ամէն մարդ խելացի անուներ կը փափաքի ունենալու։

Յիրաւի մարդուս կեանքը ժամանակաւոր է, եւ օր մը պիտի ըլլայ որ պիտի թողուցնք այս աշխարհս. բայց մեծ տարբերութիւն կայ՝ խելքով հմտութեամբ ապրելուն եւ ազիտութեամբ ու միշտ տատապանօք ապրելուն միջոցը. ինչու որ՝ ինչպէս դոհարներն եւ սարի ծանրագին բաները չէ թէ իրենց ծանրութեան եւ մեծութեանը համար յարգի են, այլ իրենց ունեցած ադնիւ հանդամանքներուն համար, նոյնպէս մարդս շատ ապրելով ապրած չըլլար, այլ իր կեանքին ամէն մէկ կէտը իրը անդին եւ չի դտնուելու բան մը՝ խոհեմութեամբ դործածելով, ան ամէն մէկ կէտը մէյ մէկ տարի կուդայ իրեն՝ եւ հարիւրաւոր տարի ապրած կ'ըլլայ։

Հարցրնենք մէկ երկու ծերերու կամ մենք մեծերուն թէ՝ ինչ տեսան իրենց անցուցած տարիներուն մէջ, ինչ զուարճութիւն վայելեցին, եւ դեռ քիչ մը ժամանակ ալ որ ունին ապրելու, ինչպէս ապրիլ կ'ուզեն. այն ժամանակը ազէկ կը հասկընանք որ, եթէ անոնք իրենց օրերը ազիտութեամբ անցուցած են, միշտ կը զղջան եւ կ'սկսին մեզի խրատներ տալ։

Բայց անոնք՝ որ իրենց խելքը մշակելով՝ իրենց կեանքը քաջ կառավարութեամբ անցուցած են, մեկ ուրախութիւն մը չեն մի զդար՝ երբ միտքերնին բերեն թէ՝ տասնակ մեկ վաղանցուկ բայց անգին կեանքի մը յարգը դիտցեր են, որն որ սիեղեցաց Աբրահիմը մեզի առանդ տուած է՝ բարի փախճանի մը համար շահեցընելու։ Ահա այնպիսի մարդուն սրտին մէջ ուրախութեան անսպառելի դանձ մը կը տեսնենք։

Ասիկա զատ՝ ազիտութեամբ եւ իրենց պարտականութիւններն չի ճանչնալով չէ որ մեծամեծ ազգեր եւ տէրութիւններ բոլորովին կործանեցան ու փճացան. իսկ դիտութեամբ եւ կրթութեամբ չէ՞ որ՝ անկիրթ ազգերը լուսաւորուելով՝ երեւելի տէրութիւններ եղան, ինչպէս կը տեսնենք մեր օրովը։ Բաւական կը սեպեմ այս չափս ձեր ծուռ կարծիքը շտկելու համար։

Ուստի դիտնանք դիտութեան յարգը. առանկ մեկ հաղուագիւտ եւ ծանրագին կեանքի մը յարգը ճանչնանք. աշխարհքը ինչ է, մարդս ինչ է, ինչով հանդիսա եւ բան բաւականին երջանիկ կրնայ ըլլալ, ասոնք սորվինք։

Երդ՝ ես իմ անձս շատ բաղդաւոր կը սեպեմ որ՝ ասանկ լուսաւորեալ դարի մը մէջ ծնած եմ, ուր մարդ մը իւր անձը կրթելու համար շատ բաներ կարօտ չէ՝, այլ միայն փափաք ունենալու եւ աշխատելու է։

— Ազդասէր եւ բարեպաշտ յարգի անձ մը՝ երեք հարիւր օխայ ըրինձ շնորհեց ազգային Սուրբ Փրկչի հիւանդանոցին՝ Թոդաթլեան ադայից ձեռքը։

Միւս բժիշկը պնդեց թէ, միմիայն արդամութեան հիւանդութիւն մը ունի, եւ թէ իշխանուհւոյն հարսնիքը ասանիկ ու հանկարտել տարուէ։ Երբոր այսպէս կը խորհրդածէին՝ հիւանդը բոլորովին առողջացաւ. բժիշկներուն ճամբայ տուին ու Ռուսաստան հիւրընկալին հետ դլուխ դլխի տուաւ խօսակցելու։

" Տէր իմ, բաւ անոր, ներէ առջեւդ մնացածը, դիտեմ որ բրածս անբաղաքավարութիւն էր. հիմա ինծի բրած պատուդդ փոխարէն՝ բնդունէ կաղաչեմ իմ փիղս։ " Յետոյ դլխէն եկածներդ պատմեց՝ ճամբորդութեան բուն նպատակը դդուշութեամբ ծածկելով։ Բայց Վիդտուի եւ Գրահմնդի անուան համար բլայ, բաւ, հակրցուր ինծի թէ՝ Քաշմիրի իշխանուհին առնող Պարպապուն մի է, աղջիան հայրը դան ի՞նչպէս ընարեց իր փեսան բնելու համար, եւ ի՞նչ պատճառաւ իշխանուհին ա՛ բանիս կը համի։

Տէր իմ, բաւ անոր Քաշմիրցին, բնաւ իշխանուհին չէ Պարպապուն ուզողը։ Ընդհակառակն՝ երբոր բոլոր քաղաքացիք ուրախութեամբ հարսնիքը կը հաչակեն, օրիորդը իր պալատին աշտարակին մէջ քաշուած՝ միայն կուլայ ու կողբայ, եւ ամենեւին աս ուրախութեանց մասնակից բլալու յօժարութիւն չունի։ Ուստան աս խօսքերէս նոր հոգի առաւ. վիշտերէն դեղնած դէմքին վրայ կարմրութիւն մը փայլեցաւ ու շարունակեց։ Կարը չեմ, ըսէ ինծի, ի՞նչու համար Քաշմիրի իշխանը՝ իր աղջիան կամացը հակառակ զանիկա Պարպապուն տալու սաք կը կոխէ։

Ահաւասիկ պատճառը պատասխանեց Քաշմիրցին։ Գիտես որ մեր վեհափառ իշխանը մեծ անդամանդ մը ու նիրակ մը կրանցուց, որոնք աչքին լոյսն էին։ Ան, շատ ազէկ տեղեակ եմ աս բաներն բաւ Ուստան։ Լաւ ուրեմն, պատասխանեց հիւրընկալը. մնայ որ մեր իշխանը ան երկու անդին կորուստները փնտռել տալէն նաեւ, չի գտնալուն վրայ յուսահատած՝ խոստացաւ որ՝ ով որ անոնցմէ դտնէ մեկը գտնելով՝ իրեն բերէ, աղջիկը իրեն կուտայ։ Ահա Պարպապու պարան մը եկաւ ադամանդը բերաւ, ուվաղը իշխանուհին իրեն կին պիտի առնէ։

Ուստանին զմայր նեռեց. կցկտուր շնորհակալութիւն մը բրաւ, եւ հիւրընկալին դառնալով՝ մեկին ուղղաւ հեծաւ ու մոյրաքաղաքը դարձաւ։

Այսքան ատենուան մէջ՝ Ուստան ամենայն ինչ դիտցաւ։ Ինչ որ Գրիգորի ասաց՝ ամենայն ճշմարտութիւն էր։ Ինչ որ Գրիգորի ասաց՝ ամենայն ստ

ԽԱՓՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օգոստափառ ինքնակալը՝ դաշնակից բանակաց զօրապետներուն, սպաներուն եւ զինուորներուն քաջութիւնը պատուելու համար՝ զանազան կարգի եւ աստիճանի բազմաթիւ Մեդալներ պատուանշան խրկեց Գերբրմ դաշնակից զօրաց ընդարապետներուն՝ արժանաւոր եղողներուն տալու համար։

— Սեւ Ծովու Օսմանեան նաւախուռնին հրամանատար Ահմէտ փաշան՝ երեքշաբթի օրը Ցինդէ-Պուրէ շրջանաւով Ազատ գնաց, ուսկից Գերբրմ պիտի երթայ բարձրագոյն Լիսմէր փաշային հետ։

— Կայսերական կառավարութիւնը դաշնակից զօրաց պիտոյից նպաստամատոյց ըլլալու փափաքով, Պէյօղլուի զինուորական դպրոցը Գաղղեացւոց յանձնեց հիւանդանոց ընելու համար։ Պէյօղլուի Հայոց գերեզմանատան քովի զօրանոցին դիմացի ընդարձակ դեռնին մէկ մասն ալ նոյնպէս Գաղղեացւոց տուաւ, բանակին վերաբերեալ երկաթեղէններուն գործարան մը շինելու համար։

Ղալաթա-Սարայի լայն շրջափակ դեռտինը Անգղեացւոց յանձնուեցաւ։

Օդինուորական դպրոցին աշակերտները Իւսկիւտարի Հայոց Ճեմարանը պիտի փոխադրուին։

— Բարձրագոյն Նարօլէոն իշխանը ուրբաթ առաւօտ Գաղղական Ռօշէն շոգենաւով մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ Գաղղիա երթալու համար։

Առջի օրը իրիկուան դէմ՝ Նորին Բարձրութիւնը Գաղղից գործակատար Պ. Պէնէտէթիին եւ իր բանակի օգնականներուն հետ Զրաղանի կայսերական պալատը գնաց, եւ հրաժարական այցելութիւն ըրաւ Օգոստափառ Ինքնակալին։

— Մայրաքաղաքէս Պէլկրատ ելեքտրական հեռագիր մը շինելու պաշտօն ունեցող Պ. Տըլառիւ Գաղղեացին՝ շինութեանութիւններուն մեծ մասը հետ՝ կիրակի օրը մայրաքաղաքս հասաւ Մարսիլիայէն Գաղղական շոգենաւով։

Օգոստափառ Ինքնակալը՝ Բարձրագոյն Մեծ Նպաստաւորին առաջարկութեամբը՝ Թոփ-Գաբուի պալատին մօտը եղած քառակուսի աշտարակներուն մէկը հեռագրի գրասենեակ ընելու հրաման տուաւ։

— Կ'ըսուի թէ՝ տեսչութեան նորընտիր պաշտօնեայ Ազատ Սեմափայլ Իզզէթ փաշան՝ մայրաքաղաքիս յատակագիծը շինել կուտայ՝ փողոցներուն անուն եւ տուներուն թուանշան դնելու համար։ Ան կարգադրութիւնը մեծ գովութեան արժանի է. ըստ որում զարմանալի կերպով հաղորդակցութիւնները կը դիւրացնէ, եւ շատ օգտակար կրնայ ըլլալ առեւտրական յարաբերութեանց։

— Բերկրութեամբ պիտի կը ծանուցանենք թէ՝ Ծովային դրօշոյ պաշտօնեայ Ազատ Խալիլ փաշան՝ որ ժամանակ մը՝ ի վեր ծանր հիւանդ էր, այս օրերս առողջութիւնը դրեթէ բոլորովին գտած ըլլալով՝ քիչ օրէն իր բարձր պաշտօնին զբաղելու պիտի սկսի։

— Անգլիանուպօլսէն կը գրեն թէ, հոն սպասող Գաղղական հեծելազօրաց երկու գունդերը ճամբայ ելեր են մայրաքաղաքս գալու եւ ձմեռն հոս անցուցնելու համար։ Ասոնց հրամանատար Բասէնեօլ զօրապետը անցեալ երեքշաբթի մայրաքաղաքս հասաւ, եւ վերոյիշեալ գունդերն ալ քիչ օրէն գալու վրայ են։

— Անցեալ շաբթուընէ՝ ի վեր քանի մը շոգենաւ եւ փոխադրական նաւ զօրք ու պաշար բերին Մարսիլիայէն ու թուրքերէն Գերբրմի գաղղական բանակին համար։

— Անցեալ հինգշաբթի ժամը տասնըմէկին միջոցները, մայրաքաղաքիս մէջ Սուլթան Պայազիտի մօտը հրդեհ պատահելով՝ երկու երեք խանութ հրոյ ճարակ եղան։

Նոյն իրիկունը ժամը երեքին միջոցները՝ Էսէրի Պախչէյի ետեւը ուրիշ հրդեհ մը պատահելով՝ երկու երեք տուն միայն այրեցան։

— Հայէպէն դեկտեմբեր 19 թուականով կը գրեն թէ, Հեղերէյի գաւառին մէջ ծանր անկարգութիւններ պատահեր են։ Ան անկարգութիւններուն պատճառը աքսորեալ Պէտերհան Պէյին քեռորդի ապրատամը Բերէտանին Պէյն է, որ կուզէ Հեղերէյի տեղական ըլլալ. ապա թէ ոչ, աս գաւառը խռովելէ չպիտի դադարի։ Երբոր Մուսուլի ու Տիարպէքիրի զինուորական զօրութիւնները քիչ մը ընդարձակին, աս ապստամբը շուտով կը ղսպուի։

Դարձեալ նոյն քաղաքին կը գրեն թէ Լաթաքիէի շրջականները բնակող Անսարիէները երկու կողմ բաժնուած՝ իրարու հետ կռուելու ելեր են։ Ան պատճառաւ Լաթաքիէէն Հալէպ երթալու ճամբան գոցուեր է։ Լաթաքիէի տեղական Ալի պէյը՝ ասոնք խաղաղեցընելու երթալով՝ զարնուեր մեռեր է։ Կը յուսացուի որ՝ Պէրութի կուսակալ Ղամրդ փաշան շուտով աս անկարգութիւնը վերջացընելու միջոցներ ձեռք կ'առնէ։

— Անցեալ շաբաթէն՝ ի վեր մայրաքաղաքիս մէջ Գաղղերէն նոր լրագիր մ'ալ հրատարակուիլ սկսաւ Լ-Ռէֆ Տ'Օ-Հան անունով, որուն խմբագիրն է Պ. Արթիւր Պալիկօ որ Պէյն բազմահրամուտ եւ ազատամիտ Գաղղեացին, որ Ցաճկաստանի մէջ երկար ժամանակ կեցած ըլլալով, երկրիս օրէնսդրութեանցը քաջ ծանօթութիւն ունի։ Ասանկ բանիրուն եւ հմուտ անձէ մը շարադրուելով եւ ուղղուելով աս լրագիրը, կը յուսանք որ Արեւելքի մէջ քաղաքակրթութիւնն ու լուսաւորութիւնը տարածելու զօրաւոր միջոց մը կ'ըլլայ։ Ան լրագիրը շաբաթը երկու անգամ՝ երկուշաբթի եւ հինգշաբթի օրերը կը հրատարակուի։

— Մայրաքաղաքիս գաղղերէն Ժուռնալ լրագիրն ալ՝ որ մինչեւ հիմա հինգ օրն անգամ մը կ'ելլէր, անցեալ շաբաթէն՝ ի վեր՝ շաբաթը երկու անգամ՝ երկուշաբթի եւ հինգշաբթի օրերը հրատարակուիլ սկսաւ։

— Ան տարի Փարիզի մէջ բացուելիք համաշխարհական արուեստահանդէսին համար կայսերական կառավարութեան սահմանած յանձնաժողովը՝ արդէն Օսմանեան տէրութեան բերքերէն եւ արուեստական հատուածներէն շատ բան դուրսէն եւ դաւառներէն դալիքներն ալ քիչ օրէն կը հասնին։

Յանձնաժողովը՝ արուեստահանդէսին համար նիւթ տալու փափաքողներուն կը պատուիրէ որ, առանց յապաղելու տանին ժողովին յանձնեն, որպէս զի խրկուելու արժանի գտաւածները ուրոշուին։

— Անցեալ հինգշաբթի իրիկուն աղեստալի դիպուած մը պատահեցաւ Էնէի գեղ։ Վրոսիոյի նեղուցին մէջ բանող Կէոտ-սոյ շոգենաւը՝ նոյն իրիկուան ժամը տասնըմէկ ու կէսին միջոցները կամուրջէն մեկնեցաւ սաստիկ դէշ ծովով մը։ Էնէի գեղ հասած ժամանակը մութը կոխած էր։ Ճամբորդներէն մէկ քանին՝ շոգենաւէն ելլելու տանելու՝ կոխած տեղերնին չտեսնելով ծովը թափեցան։ Ան ինկողներուն մէջ էին՝ Տանիմարքայի դեսպանին որդին, կին մը, աղայ մը եւ Լողթէթ Պ. Արիստարքիին տունէն կին մը։ Դեսպանին որդին յաջողեցաւ ցամաքը ելլելու, բայց միւս երեք դժբաղդները կեանքերնին կորսնցուցին։

— Աղեքսանդրիայէն կը գրեն թէ, Նէղոս գետը Աղեքսանդրիայի հեակցորդող Մահմուտիէ ջրանցքը՝ նաւարկութեան դժուարութիւն տալուն աւելի խորունկ փորելու պէտք ունենալով՝ ամոյս վերջը պիտի դադրի, եւ Եգիպտոսէն Աղեքսանդրիա հաղորդակցութիւնը՝ ժամանակ մը Ռոզէթի ճամբով եւ Նէղոսի բերաններուն կողմէն պիտի ըլլայ։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ալիէնպէյէն հեռագրով լուր եկաւ մայրաքաղաքիս Աւստրիոյ դեսպանին թէ, դեկտեմբեր 28 ին Ռուսիոյ դեսպան Կորչաքոֆ իշխանը յայտարարութիւն ըրեր է Աւստրիոյ, Անգղիոյ եւ Գաղղիոյ դեսպաններուն թէ, Ռուսիոյ կառավարութիւնը՝ իրմէն պահանջուած չորս երաշխաւորութեան պայմանները Արեւմտեան տէրութեանց եւ Աւստրիոյ հասկըցած մըտքովը կ'ընդունի։

Անգղիոյ ու Գաղղիոյ դեսպանները անմիջապէս հեռագրով իմացուցեր են աս յայտարարութիւնը իրենց կառավարութիւններուն, եւ պատասխանի կ'սպասեն։

Կ'ըսուի թէ, եւրոպական տէրութեանց պահանջած չորս պայմաններուն իրենց մտացը համաձայն Ռուսիոյ կառավարութենէն ընդունուելուն վրայ, Անգղիոյ, Աւստրիոյ, Գաղղիոյ, Բրուսիոյ Ռուսիոյ եւ Օսմանեան Բարձրագոյն Դուռան կառավարութիւնները արտաքոյ կարգի լիազօր դեսպաններ պիտի խրկեն Վիէննա ժողով ընելու, եւ աս ժողովին մէջ դեսպանախօսութիւն եղած ժամանակը պատերազմին գործերը պիտի շարունակին։

— Անատօլուէն մայրաքաղաքս կանչուած եւ բանտարկեալ Ահմէտ եւ Մուսթաֆա փաշա սպարապետներուն եւ ուրիշ զինուորական հրամանատարներուն դատաստանական քննութեանը համար անցեալ երեքշաբթի օրը պատերազմի պաշտօնէին դուռը յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, որուն նախագահն ու անդամներն են՝

Թանզիմաթի ժողովոյն նախագահ եւ արտաքին գործոց պաշտօնեայ Էլի փաշա՝ նախագահ։

Արքունի փողերանոցին վերատեսուչ Էլի Զալիպ փաշա՝ անդամ։

Պատերազմի պաշտօնեայ Բիզա փաշա՝ անդամ։

Արդարութեան բարձրագոյնատենին նախագահ Թէֆիկ փաշա՝ անդամ։

Թանզիմաթի ժողովոյն անդամ Մէհմէտ Բիւշրի փաշա՝ անդամ։

Առեւտրական գործոց պաշտօնեայ Մուսա Սաֆվէթի փաշա՝ անդամ։

Արդարութեան բարձրագոյն ատենին անդամ Ահմէտ Վէֆիզ էֆէնտի՝ անդամ։

ՆՈՐԱՏԻՊ ԳՐԵՔԵՐ

ՏԱՐԵՑՈՅՑ 1855 ԱՄԻՍ

180 երեսէ բաղկացեալ գրքոյկ մըն է, որ տարիի մը մէջ եղանակներուն փոփոխութեանը համեմատ՝ ընկերութեան հարկաւոր եղած ատենական, հողագործական, առանձին անտեսական, ողջապահական եւ պատմական դիտելիքներ կը պարունակէ։

Մայրաքաղաքիս ամէն Հայ գրավաճառներուն քով կը գտնուի։ Գինը 5 ղուռուշ է։

ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ

ԽԱՂ ՄԸ

ՀԱՍԿԱՐԱՂ ԱՂՅԻԿԸ

Գաղղերէն լեզուէ Հայերէն աշխարհաբարի թարգմանուած աշխատասիրութեամբ Արզոյ Գ. Հ. Յակոբոյ Տէտէեան։

Մայրաքաղաքիս ամէն Հայ գրավաճառներուն քով կը գտնուի։ Գինը 3 ղուռուշ է։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԳՐԱՄՈՅ ԱՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ԹՂԹԱՊԻՐԱՄՈՎ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 6

Օսմանեան լիրա Մէճիտիէ	127 10
Անգղիական լիրա	138 20
Գաղղիոյ 20 ֆրանքնոց ոսկի	110 10
Ռուսի բոլ իմպէրիալ	112 20
Աւստրիոյ Գրըմից	65 10
" Մաճառ	63 10
Մէճիտիէ 20 նոց ոսկի	25
" արծաթ	"
Հինգ ֆրանքնոց արծաթ	27 15
Գարպովանց	21 36
Բոլոնաթօ (տիրէկլի բիալ)	31
Բէճինա (դուշլու բիալ)	29
Սոֆիրին	190
Մահմուտիէ ոսկի	106
Հինգնոց քսաննոց, հազարին	175

ԱՐՄՏԵԱՑ ԳԻՆԵՐԸ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 6

Անատօլուի կարմիր յորեն դրիւ	54-56
Բումիլիի	53-55
Խամայիլի	"
Կալացի	"
Բումիլիի կակուղ	49-52
Կալացի եգիպտացորեն	"
Իպրայիլի	"
Անատօլուի	35
Բումիլիի գարի	27-22
Բումիլիի հաճար	"
Կտաւատ	"
Սուսամ	4
Բրինձ	3 20

Վաճառականոցիս մէջ կայ ընդ ամէնը 300,000 դրիւ յորեն 40,000 դրիւ գարի։

ԽՄԲԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻԹԻՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
Կ. ՊՕԼԻՍ. ՀԻՆԳԼԻ ԽԱՆ